

# **Euskaldunen euskara-gaitasunaren eragina *euskara-gaztelania* kode-alternantziaren erabileran**

**Influencia de la competencia del euskera de los  
vascohablantes en el uso de la alternancia de código  
*euskera-castellano***

**Influence de la compétence en langue basque des  
bascophones sur l'utilisation du code-switching  
*basque-espagnol***

**Influence of the Basque language competence of  
Basque speakers on the use of *Basque-Spanish*  
code-switching**

PÉREZ GÓNZALEZ, Mikel

(Lanaren kontzeptualizazioa, metodologiaren garapena, datuak jaso eta aztertea eta artikuluaren idazketa)

EMUN kooperatibako euskara-aholkularia

mikelp22@ni.eus

ORCID: 0000-0002-4366-8006

MUNARRIZ-IBARROLA, Amaia

(Lanaren kontzeptualizazioa, metodologiaren garapena, gainbegiraketa eta artikuluaren idazketa)

UPV/EHUko irakaslea (Hizkuntzalaritza eta Euskal Ikasketak Saila)

amaia.munarriz@ehu.eus

ORCID: 0000-0002-1272-1142

DOI: <https://doi.org/10.59866/eia.v69i2.286>

Noiz jaso: 2024-04-26

Noiz onartua: 2024-05-28

Lan honetan, euskaldunen «euskara-gaztelania» kode-alternantziaren erabileraren eta euskaldunen euskara-gaitasunaren arteko harremanean sakondu dugu, galdetegi bidez jasotako 305 euskaldunen emaitzetan oinarrituz. Azterketa kuantitatiboak aukera eman du, batetik, kode-alternantziaren erabilera euskaldunen artean oso zabalduta dagoela frogatzeko, euskara-gaitasun baxuagoa zein euskara-gaitasun altuagoa duten euskaldunetan. Eta bestetik, emaitzek erakutsi dute, oro har, kode-alternantziaren erabileran hizkuntza-gaitasunari loturiko hainbat aldagaik (gaitasun osoa, erregistroen erabilera, euskararen erabilera) eragina dutela, harremanak konplexuak izan arren. Emaitza horiek eztabaidatu egin ditugu euskal soziolinguistikako lanen argitan, eta aurrera begirako ildoak ere proposatu ditugu, euskaldunen kode-alternantziaren erabilera eta jarrerak hobeto ezagutzeko bidean.

**Gako-hitzak:** kode-alternantzia, elebitasuna, hizkuntza-gaitasuna, euskara.

Este trabajo profundiza en la relación entre el uso de la alternancia de código «euskera-castellano» en individuos vascohablantes y la competencia en euskera de los mismos, basándose para ello en las respuestas de 305 participantes recogidas mediante cuestionario. El análisis cuantitativo ha permitido, por un lado, demostrar que el uso de la alternancia de código está muy extendido entre la población euskaldun, tanto entre aquellos vascohablantes que tienen menor competencia en euskera como entre los que tienen mayor competencia en esta lengua. Y por otro lado, los resultados muestran que, en general, el uso de la alternancia de código está sujeto a una serie de variables relacionadas con la competencia lingüística (competencia total, uso de registros, uso del euskera), a pesar de la complejidad de las relaciones. Nuestros resultados han sido analizados a la luz de los trabajos de sociolingüística vasca actual, y también se han propuesto líneas de avance para un mejor conocimiento de los usos y actitudes de la alternancia de código de la población vascófona.

**Palabras clave:** alternancia de código, bilingüismo, competencia lingüística, euskera.

Dans cet article, nous avons étudié la relation entre l'utilisation de l'alternance codique «basque-espagnol» par les bascophones et leur niveau de compétence en basque, en nous basant sur les résultats de 305 questionnaires recueillis auprès des participants. L'analyse quantitative a permis, d'une part, de montrer que l'utilisation de l'alternance codique est très répandue au sein de la population bascophone, aussi bien chez les moins compétents que chez les plus compétents. Et d'autre part, les résultats montrent qu'en général, l'utilisation de l'alternance codique est affectée par un certain nombre de variables liées à la compétence linguistique (compétence totale, utilisation du registre, utilisation du basque), malgré la complexité des relations. Ces résultats sont discutés à la lumière des travaux en sociolinguistique basque, et des pistes sont également proposées pour mieux comprendre les usages et les attitudes de l'alternance codique dans la population bascophone.

**Mots-clés :** changement de code, bilinguisme, compétence linguistique, basque.

In this paper we have examined the relationship between the use of «Basque-Spanish» code-switching by Basque speakers and their proficiency in Basque, based on the results of 305 participants collected by means of a questionnaire. The quantitative analysis has made it possible, on the one hand, to show that the use of code-switching is very widespread among the Basque-speaking population, both among those who are less proficient in Basque and among those who are more proficient in this language. And on the other hand, the results reveal that, in general, the use of code-switching is affected by a number of variables related to language proficiency (total proficiency, register use, use of Basque), despite the complexity of the relationships. These results are discussed in light of studies on Basque sociolinguistics, and further research is also proposed for a better understanding of the uses and attitudes of code-switching in the Basque-speaking population.

**Keywords:** code-switching, bilingualism, language proficiency, Basque.

PÉREZ GONZÁLEZ, Mikel eta MUNARRIZ-IBARROLA, Amaia (2024). «Influence of the Basque language competence of Basque speakers on the use of “Basque-Spanish” code-switching», *Euskera Ikerketa Aldizkaria*, 69, 2: 187-219.

## 1. Sarrera<sup>1</sup>

Kode-alternantzia (aurrerantzean KA) hizkuntza-ukipenaren ohiko fenomeno da hizkuntza-komunitate elebidunetan, eta elebidunek beren bi hizkuntzen artean naturaltasunez eta erraztasunez txandakatzeko duten gaitasunaren isla (Bullock eta Toribio 2009: 1).<sup>2</sup> Hona hemen, adibidez, «euskara-gaztelania» KAdun ekoizpen bat: «Nengoen *al lado del ambulatorio* joateko» (Ibarra 2011a: 287). Hainbat ikerketak erakutsi dute, hiztunek ez dituztela KAdun esaldietan hizkuntzak nolnahi konbinatzen eta ez dituztela denek KAdun esaldiak berdin baloratzen/epaitzen (Anderson eta Toribio 2007; Bullock eta Toribio 2009; Deuchar 2020; Gardner-Chloros 2009; Ibarra 2020; Liceras eta beste 2008; Mad'arová 2020; Poplack 1980; Zulaika 2019).

KAren ikerketetan hiru hurbilketa dira nagusi (Bullock eta Toribio 2009): hurbilketa linguistiko-teorikoa, hurbilketa soziolinguistikoa eta hurbilketa psikolinguistikoa. Hurbilketa linguistikoaren helburu nagusia da, hizkuntza-osagai desberdinetan (fonologia, morfologia, sintaxia, semantika) alternantzia duten egituren ezaugarri gramatikalak aztertzea. Hurbilketa soziolinguistikoak KAn eragina duten gizarte-alderdiak arakatzea du helburu (erabilera gutxitzea edo areagotzea eragiten duten aldagaiak, etab.), bosterea eta prestigioa bezalako eraikuntza sozialak aintzat hartuz. Azkenik, hurbilketa psikolinguistikoak KA aztertzen du elebidunen ekoizpen-, ulermen- eta jabekuntza-mekanismoak hobeto ulertzeko asmoz. Lan honek ikuspegi soziolinguistikoa eta psikolinguistikoa uztartu nahi izan ditu.

<sup>1</sup> Ikerketa honek Euskaltzaindiaren Mintzola beka jaso zuen eta horri esker buruta da. Bestalde, lan hau Master Amaierako Lana egiteko Henrike Knörr ikerketa-bekaren jarraipena izan denez, Arabako Foru Aldundiari ere eskerrak eman nahi dizkiogu. Era berean, lanak honako proiektu hauen laguntza jaso du: Eusko Jaurilaritza: IT-983-16 eta IT-167-22, eta MICIU PID-2023-148030NB-100. Amaitzeko, ez genituzke ahaztu nahi ikerketa-lanean online galdetegia betez parte hartu dutenak. Geure esker ona, beraz, Euskaltzaindiari, Arabako Foru Aldundiari, ELEBILABi eta parte-hartzaile guztiei.

<sup>2</sup> Beti ez da erraza KAren eta hizkuntzazko bestelako kontaktu-fenomenoen artean bereiztea (Muñoa 2002; Sinner 2008; Bullock eta Toribio 2009; Gardner-Chloros 2009; Aiestaran 2023); KAren beraren esanahiaren inguruan ere eztabaida dago (Bullock eta Toribio 2009). Edonola ere, eztabaida hori lan honen helburuetatik kanpo geratu da.

KA 70eko hamarkadatik aurrera hasi zen ikergai bihurtzen (Muñoa 2002), eta lehen lan ezagunak 80ko hamarkadan egin ziren ingelesari eta gaztelaniari buruz (adb., Poplack 1980). Izan ere, hizkuntzalarien artean KA gaitasun elebidunaren indize gisa har badaiteke ere, publiko orokorrak maizago jotzen du, edo jo izan du, KA hizkuntzaren endekapen edo degenerazioaren adierazletzat, edo hizkuntza ondo ez menderatzearen ondorioztat (Bullock eta Toribio 2009).

Euskal Herrian ere KAren erabilera arrunta da. Hain zuzen, Pérezek (2022, 2023a, 2023b) «euskara-gaztelania» KAren erabilera eta jarrerak aztertuta, hizkuntza-gaitasunaren eta KAren erabileraren arteko harremanak konplexuak direla ikusi zuen (2022, 2023a, 2023b).

Lan honen helburua, Pérezen lana (2022, 2023a, 2023b) osatzea da, euskaldunen euskara-gaitasunaren eta KAren erabileraren arteko eragina orain arte baino zorrotzago arakatuz. Horretarako, azterketa kuantitatiboan egin da Pérezen (2022) galdetegiko 305 euskaldunen erantzunak oinarri hartuta.<sup>3</sup> Pérezen galdetegia, oro har euskara-gaitasun handia duten 18-24 urte bitarteko gazteek bete zuten.

Artikuluaren egiturari dagokionez, 2. atalean KAren eta hizkuntza-gaitasunaren harremana azertu duten ikerlanei buruz jardungo dugu, labur. Ondoren, 3. atalean, «euskara-gaztelania» hizkuntza-ukipenaren inguruan mintzatuko gara, euskararen egoera soziolinguistikoaren gaineko zertzelada batzuk emanez eta «euskara-gaztelania» KAren inguruko ikuspegi orokorra partekatuz. 4. atalean, lan honen ikerketa galderak eta horien araberako aurreikuspenak zehaztuko ditugu. Jarraian, 5. atalean ikerketa helburuei begira erabili dugun metodologia eta jasotako laginaren zehaztasunak eskainiko ditugu. 6. atalean emaitzen berri emango da. Ostean, literatura zientifikoa eta emaitzak esku artean dauzkagula, horien arteko eztabaida zientifikoa garatuko dugu 7. atalean. Amaitzeko, 8. atalean, lanaren ondorioak eta aurrera begirakoak xehetuko ditugu.

---

<sup>3</sup> Artikulu honek Pérezen (2024) txostena du abiapuntu, hango ideia nagusienak bildu baititu.

## 2. Hizkuntza-gaitasunaren eragina kode-alternantziaren erabileran

Ikuspegi pragmatikotik abiatuta, badakigu KA erabiltzearen funtzioak askotarikoak direla elebidunen artean; nagusiki honako hauek aipatzen dira: enfasirako, hizketaren rolak nabarmentzeko, errepikatzeko, esaldiren bat itzultzeko/zuzentzeko, rol-aldaketaren bat markatzeko edo gai-hasiera azpimarratzeko, hizkuntza-gaitasun eza konpentsatzeko eta abar (Bullock eta Toribio 2009; Mad'arová 2020; Bereziartua eta beste 2023).

Esan bezala, elebidunen edo eleaniztunen ohiko praktika dugu KA, eta praktika horren funtzioak eta horretan eragiten duten aldagai psikolinguistikokoagoak edo soziolinguistikokoagoak ugari dira. Faktore eragileen artean, esparru honetako literatura teknikoan hasieratik eztabaida handia ekarri du hiztunen hizkuntza-gaitasunak, esan nahi baita, zenbateraino eragiten duen KAren erabileran hiztunen hizkuntza-gaitasunaren mailak. Ikertzaile batzuek KA bi hizkuntzak bereizteko ezintasunaren adierazletzat hartu izan dute (Volterra eta Taeschner 1978; Mad'arová 2020) eta beste batzuen ustez, aldiz, KA elebidunen gaitasun handiaren ezaugarri da (Poplack 1980; Oktavia eta Trisnawati 2020). Adibidez, Yowek eta bestek (2018) proposatu dute haurrek KA hizkuntza-garapenerako laguntza gisa erabiltzen dutela, beren hizkuntza ahulagoaren mesedetan (hiztegia, gramatika-garapena, ulermen-gaitasuna). Beste azterketa batzuek, berriz, iradoki dute haur elebidunen KA-ereduetan, inguruan dituzten praktika soziolinguistikoek eragina dutela eta ez hizkuntza-gaitasunak (Hofweber eta beste 2023). Halaz, KAren erabilerak gutxienez bi hizkuntzatan nolabaiteko hizkuntza-gaitasuna izatea adierazten duela argi dago, baina hizkuntza bakoitzeko hizkuntza-gaitasunaren eta KAren erabileraren arteko harremanak nola garatzen diren azaltzea konplexua da oraindik ere (Schächinger Tenés eta beste 2023).

Hizkuntza-gaitasuna aldagai garrantzitsua da elebidunek ekoizten duten KA-moten nagusitasunari begira ere (adb., Poplack 1980; Lantto 2012; Epelde eta Oihartzabal 2010): hizkuntza-gaitasun apalagoa dutenek esaldi arteko KA edo etiketa bidezko KA gehiago ekoizteko joera dute, eta gaitasun handiagoa dutenek, ordea, esaldi barneko KA gehiago.

Bestalde, KAren erabileran egoera komunikatiboaren ezaugarriek berebiziko eragina dutela erakutsi dute ikerketek. Adibidez, elebidunek hizkuntza-identitate bikoitza duten beste elebidun batzuekin soilik erabiltzen dute KA (Bullock eta Toribio 2009). Halaber, KA gehien egoera komunikatibo lasaietan edota informaletan erabiltzen da (Gardner-Chloros 2009), hala erakutsi dute Brdarević-Čelĵok eta bestek (2021): parte-hartzaileek kodez aldatzeko joera handiena lagunekin agertu zuten, gero lankideekin eta eskolakoekin, eta gutxiagotan familiakoekin. Lan horretan, gainera, ikusi zuten KA maizago erabiltzen dutela ingurune eleaniztunean edo atzerrian bizi diren edo hizkuntzaren/kulturaren aldetik plurala den ingurunean hazi diren eleaniztunek (Brdarević-Čelĵo eta beste 2021). Hizkuntza-estatusari lotuta, bestalde, esate baterako, Sardinian elebidun orekatuenak KA gehien erabiltzen dutenak dira, hizkuntza gutxitua den sardoari eusteko (Gardner-Chloros 2009).

### 3. «Euskara-gaztelania» hizkuntza-ukipena

Hego Euskal Herrian dagoen euskararen eta gaztelaniaren arteko hizkuntza-ukipena asimetrikoa da, bien artean botere-harremana dagoelako: gaztelania hizkuntza hegemonikoa da eta euskara hizkuntza gutxi(ago)tua (Moreno Cabrera 2015; Torreal dai 2018). Bertako hiztunen artean ere asimetria dago: euskaldun guztiak elebidunak dira, baina hiztun askok, ostera, euskaraz ez dakite. Hizkuntza bi horien harremana eta estatusa nolakoa den ulertzea funtsezkoa da bi hizkuntza horien arteko KA-fenomenoa ulertu ahal izateko. Hortaz, jarraian euskararen egoera soziolinguistikoaren berri emango dugu eta gero, «euskara-gaztelania» KAri buruzko ikerlanen berri.

#### 3.1 Euskararen zenbait datu soziolinguistiko

16 urtetik gorako euskal herritarren % 30,2 euskalduna da eta % 16,1 euskaldun hartzailea, azken inkesta soziolinguistikoaren arabera (Euskararen Erakunde Publikoa 2021; Nafarroako Gobernua 2021; Eusko Jaurlaritza 2023). Euskal Autonomia Erkidegoan (aurrerantzean EAE) euskaldunak % 36,2 dira

eta euskaldun hartzaileak % 18,6: Gipuzkoan dago euskaldun gehien (% 51,8), gero Bizkaian (% 30,6) eta, azkenik, Araban (% 22,4). Adinari dagokionez, euskaldun gehien gazteenetan dago, 16-24 urte bitartean (% 74,5).

Euskaldunen profila asko aldatu da azken urteotan; gaur egun EAEko euskaldunen % 55,4 lehenengo eta bigarren guneko soziolinguistikoetan bizi dira (euskaldunak % 50etik behera diren herrietan), lehen ez bezala, hau da, egun euskaldun gehienak testuinguru erdaldunagoetan bizi dira, euskaldunagoetan baino (hots, euskaldunak % 50etik gora diren herrietan). Beste ezaugarri azpimarragarri bat hizkuntza-gaitasunean dugu: Euskal Herrian euskaraz erdaraz baino errazago egiten dutenak % 7,9 dira gaur egun, 212.838 hiztun, alegia; euskaraz egiteko gai direnen artean, bestalde, % 26 inguru da euskaraz erdaraz baino hobeto egiteko gai (Iurrebaso 2023).<sup>4</sup> Hizkuntza-maila edo -gaitasuna eta hizkuntza-erabilera elkarreraginean dauden aldagaiak dira. Horregatik, euskaraz erdaraz baino errazago egiten dutenek ageri dute euskararen erabilerarik handiena —euskara nagusi den auzo-udalerrietan biltzen dira, beste inon baino gehiago, profil horretako hiztunak— (Iurrebaso 2023).

Euskararen erabilera aitortuari dagokionez, euskararen erabilera trinkoa (euskaraz erdaraz beste edo gehiago hitz egiten dutenak) % 22koa da. Gazteek erabiltzen dute euskara gehien (%33,5) eta gutxien 65 urtetik gorakoek (% 16,7); duela 30 urte alderantzizkoa zen. Esan behar da, azken 30 urteetan orotara 6,4 puntu egin duela gora euskararen erabilera aitortuak; gora egin du erabilerak esparru guztietan eta eremu formalean, bereziki.

Euskararen azken kale-erabilerako neurketaren arabera (Soziolinguistika Klusterra 2022), Euskal Herriko kaleetan elkarrizketen % 12,6 euskaraz dira, 2016an bezala. 1989tik aurrera, euskararen kale-erabilerak gora egin du adin-tarte guztietan (haurren eta gazteen adinean batik bat), salbu eta adinekoen artean.

Euskararen erabileran eragiten duten faktorerik aipatuena hurrengo hauek dira: erabilera-eremuan dagoen euskararen ezagutza; testuinguru soziolinguistikoa; euskara erabiltzeko erraztasuna eta harreman-sarea. Ildo

---

<sup>4</sup> Datuok direla-eta esan beharra dago, Pérezen (2024) txostenean ez dela argi gelditu % 7,9 hori Euskal Herriko biztanle guztien gainekoa dela, eta ez euskaldunen gainekoa soilik.



beretik, hizkuntza-erraztasunaren eta lehen hizkuntzaren arteko korrelazioa oso handia dela azpimarratu behar da (Bereziartua eta beste 2023).

### 3.2 «Euskara-gaztelania» kode-alternantzia<sup>5</sup>

Euskaldunen KAri buruzko ikerketetan, KAren arrazoietan (Ortega eta beste 2016; Ibarra 2020) arreta handia jarri da, nahiz eta hurbilketa psikolinguistikoko lanak (Iriondo 2017; De Bruin eta beste 2018; Munarriz-Ibarrola eta beste 2022) eta linguistiko-teorikokoak ere egin diren (Epelde eta Oihartzabal 2010). Hurbilketa soziolinguistikoko lanek aditzera eman dute euskara eta gaztelania konbinatzea ez dela soilik testuinguru erdaldunagoetan gertatzen den fenomeno (Etxabe 2005; Euskaltzaindia 2008: 135), esan nahi baita, ez dela bakarrik euskara-gaitasun urria duten hiztunen hizkera-ezaugarria (Euskaltzaindia 2008; Ibarra 2011b, 2014; Lantto 2015, 2016; Ibarra 2020); eta bestetik, ezin dela gazteekin soilik lotu (Igartzabal 2014; Goirigolzarri eta beste 2018), egia bada ere, gazteek euskara eta gaztelania hitz-txanda berean elkar josteko joera oso nabarmena dutela (Etxabe 2005; Ortega eta beste 2016, Eusko Jaurlaritz 2016; Portal Molinera 2022; Altuna 2023).

Hizkuntza-praktika hau egoera formalagoetan ere gertatzen da (Rodrigo 2020; Portal Molinera 2022; Torralba-Rubinos 2023), baina badirudi egoera informalagoetan arruntena dela «euskara-gaztelania» KA (Pérez 2022; Aiestaran 2023; Altuna 2023). Aiestaranek dio (2023), gainera, lagunarteko solas-egoeretan familiartekoetan baino KAren erabilerarako joera handiagoa egoteaz gain, egoera horietan KA-kasu (baliabide) gehiago ere bada-goela familiartekoetan baino.

Gazteen artean «euskara-gaztelania» KA gazte-hizkera propiotzat hartzen da, eta, zentzu horretan, gazteen identitatea markatzeko ere balio dezake KAK (Ibarra 2011; Elordui 2016; Lantto 2018). Erdararen erabilera sistematikoa da gazte euskal hiztunen lagunarteko elkarrizketetan (Balda 2022). Betiere ezin

---

<sup>5</sup> Euskara gaztelaniarekin bat egiteaz gain, frantsesarekin eta ingelesarekin ere elkar josten da (adb., Rodrigo 2020). Lan honetan, ordea, «euskara-gaztelania» konbinazioari erreparatu diogu, zehazkiago (nagusiki) euskarazko jardunean gaztelania txertatzeari.

dugu ahaztu, baina, gazteen hizkeraz baino, gazteen hizkerez hitz egitea ego-kiagoa dela (Amonarriz 2008; Perez eta Zulaika 2016). Gazteek euskarazko elkarrizketetan erdaretako hainbat esamolde txertatzen dituzte (Amonarriz 2008; Igartzabal 2014; Perez eta Zulaika 2016; Legarra 2019; Balda 2022). Nerabeek edo gazteek abiapuntu ezberdina izanda ere, euskarak eta gaztelaniak (eta zenbaitetan ingelesak ere) eskaintzen dizkien baliabideak erabiltzen dituzte (Altuna 2023). Nerabeek eta gazteek garbi identifikatzen dute KAren erabilera, eta nolabaiteko kontraesanean-edo bizi dute KAren erabilera hori, hizkuntza-zuentasunaren aurkako praktika dela iruditzen zaielako, eta era berean, euren hizkeraren beharrezko elementutzat ere jotzen dutelako (Altuna 2023). Hain zuzen, KAren erabilera gazteen euskara arruntaren ezaugarritzat hartzen da beste ezaugarri batzuekin batera, besteak beste, euskalkien arteko konbinazioa, batuaren eta euskalkiaren/euskalkien konbinazioa, erdarazko egi-turen ordena, aditz-formen erabilera okerra, azentuaren aldaketa, forma lin-guistiko berriak eta abar (Amonarriz 2018; Euskaltzaindia 2008).

Bestalde, euskarazko jardunean gaztelaniara jotzeko eman diren arrazoi edo helburu komunikatiboen artean, askotarikoak izan dira, lexikoan dau-den hutsuneak betetzetik hasi eta diskurtso-mailako funtzio konplexuagoe-tara jo arterainokoak (Muñoa 2002; Etxabe 2005; Euskaltzaindia 2008; Igartzabal 2014; Lantto 2015; Zulaika 2019; Ibarra 2020; Altuna 2023). Horien artean, hizkera informal bihurtu beharrak indarra dauka; gazteek gaztelania hizkera informalagoarekin eta euskara hizkera formalagoarekin lotzen dute, eta informaltasun hori lortzeko KA baliatzen dute. Beste zen-bait arrazoi eta zertarako ere jaso dira alorreko literatura espezializatuan (ikus bereziki Ibarra 2020), esate baterako: hainbat egoeraren inguruko azalpenak emateko erabili ohi da KA, lehenago bizi izandako egoerak gogo-ra ekartzeko (batak edo besteak esandako hitzak gogoratzeko), txantxa- edo haserre-esamoldeak sartzeko, eremu informaleko hizkuntza-jolasak egiteko; gaztelaniak hiztunen artean duen eragin/presentzia nabarmenaren ondo-rioz, adierazi nahi denari konnotazio berezia emateko; esandakoari adieraz-kortasuna emateko, hitzak leuntzeko, indartzeko, kutsu negatiboa emateko edota denbora irabazteko, oso barneratuta dauden gaztelaniazko esapide jakin batzuk sartzeko, zerbaiten izen berezia mantentzeko, emozio-esapi-deak txertatzeko; konplizitateagatik, umorerako zein irainetarako...

Lanttok (2015, 2016), Ortegak eta bestek (2016), eta Amorrortuk eta bestek (2019) erakutsi dutenez, euskara barra-barra egiten ez den testuinguru soziolinguistikoetan edo euskara erabiltzeko babesa behar duten hiztunentzat (hiztun askok duten euskarari zerbait falta zaielako autopertzepzioa dute —Altuna 2023—), KA erabiltzea edo elkarrizketa elebidunak izatea estrategia mesedegarria edo lagungarria izan daiteke euskaraz hitz egiten jarraitzeko edo euskarari eusteko. Zenbait gazteren euskara-mailarekiko autopertzepzioa negatibo samarra da, eta horrela, askok norbere euskalkian hitz egiten dutenei «inbidia» diete (Goirigolzarri eta beste 2018), esan gura da, behetik gora begiratzen dietela, irrika handiz. Lanttok dio (2015, 2016, 2018), euskara batuan hitz egiten duten hiztunak beren hizkera estigmatizatuaren kontziente direla eta hizkuntzak banatuta eutsi nahi izatearen ideia (elebakartasunaren ideologia) indartsu samarra dela profil horretako hiztun askoren artean. Hiztun askori edozein aldaera edo hizkera naturala eta autentikoa iruditzen zaie, halere, beste askok euskalkiak euskara batua baino naturalagoak direla pentsatzen dute, eta zenbaitentzat euskara batua, euskararen forma estandarra, artifiziala da (Gaspar 2020). Edonola ere, euskara batuaren eta euskalkien arteko egungo kontrakotasuna ez da euskara batua sortu zenekoa bezain handia, baina, arestian esandakoari lotuta, badira kezkarriak diren jarrerak gaur egun ere: euskara batua behartzen den hizkeratzat hartzea; euskara batua dutenek euren burua estu eta larri ikustea euskalkidun hiztunekin aritzean; hizkeraz/hizkerez lotsatzea eta abar (Gaspar 2020).

Aurrekari horiek guztiak aintzat hartuta, Pérezek (2022, 2023a, 2023b) euskaldunen KAren erabilera eta jarrerak aztertu zituen inkesta bidez jasotako datuetan oinarrituta, eta honako ondorio hauek atera zituen, 250-300 bat erantzunek osatutako lagin zabalarekin: batetik, KA oso fenomeno zabaldua da, euskaldun gehienek erabiltzen dute KA, (nagusiki) euskaraz dabiltzala zein (nagusiki) gaztelaniaz dihardutela.<sup>6</sup> Edonola ere, euskaldun

<sup>6</sup> «(Nagusiki) euskaraz jardutean KAren erabilerak» eta «(nagusiki) gaztelaniaz jardutean KAren erabilerak» zehazki hauxe esan nahi dute: lehenengoak (nagusiki) euskarazko jardutean gaztelania txertatzeari egiten dio erreferentzia, eta bigarrenak, (nagusiki) gaztelaniazko jardutean euskara txertatzeari.

gehiagok erabiltzen du KA (nagusiki) euskaraz berba egitean, (nagusiki) gaztelaniaz aritzean baino. Bestetik, egoera komunikatiboak ere eragina daukala ikusi zuen Pérezek: gehienek (% 74,6) kalean/jai-giroan erabiltzen dute KA; gero, ikaskideen artean (% 48,9) eta lankideen artean (% 42,3), eta gutxien (% 3,7) gelako ahozko jardunetan erabiltzen dute. Gaztettoekin jarduerak egiten dituztenen % 32,3k erabiltzen dute KA. Euskaraz dabiltzala gaztelania txertatzean eragina duten aldagai hauek ere identifikatu zituen Pérezek (2022, 2023a, 2023b): euskara-gaitasunaren maila, testuinguru soziolinguistikoa eta lehen hizkuntza.

- a) Euskara-gaitasunik altuena dutenek esan dute, (nagusiki) euskaraz dihardutela erabiltzen dutela gutxien KA, eta oro har gaitasun baxuagoa dutenek baino egoera komunikatibo gutxiagotan erabiltzen dute. Gainera, gaitasun-mailak ere jarreran eragina dauka: euskaraz gaitasun handiena dutenek gaitzesten dute gehien euskaraz aritzean KA egitea.
- b) Testuinguru erdaldunagoetako euskaldunek, testuinguru euskaldunagoetakoek baino ugariago erabiltzen dute KA (nagusiki) euskaraz aritzean, eta egoera komunikatibo gehiagotan onartzen dute.
- c) Euskara H1 dutenek dute, KAren erabilera egoera komunikatibo gehiagotan ekiditeko joera (nagusiki) euskaraz dabiltzala.

Beste emaitza bat, erabilera eta jarreraren arteko harremana izan dugu: lehenik eta behin aipatzekoa da, (nagusiki) euskaraz jardutean gaztelania txertatzea okerren baloratzen dutenek, baloratzen dutela okerren ere (nagusiki) gaztelaniaz ibiltzean euskara txertatzea. Bestalde, harrigarria bada ere, gaztelaniaz aritzean KArekiko jarrera okerragoa dutenek erabiltzen dute gehien KA gaztelaniazko jardunean ere. Azkenik, hizkuntza-ideologiak ere zerikusi handia du: zenbat eta hobeto euskara baloratu, orduan eta okerrago KA ikusi, eta hainbat eta gutxiago hura erabiltzen dute euskaraz hitz egitean. Eta, aldiz, euskararekiko atxikimendu hain handia ez dutenek egiten dute gehien KA euskarazko jardunean eta jarrera ere hobea dute KArekikoa.

Oraindik hainbat aldagai aztertzeke gelditu ziren, eta horietako batzuetan sakontzera dator lan hau.

#### 4. Ikerketa-galderak eta aurreikuspenak

Lan honen helburua «euskara-gaztelania» elebidunen euskara-gaitasunak KAren erabileran eraginik ote duen jakitea, eta baldin badu zer-nolako duen arakatzea da, horretarako, 305 parte-hartzailearen emaitzetan oinarritutako ebidentzia izango da abiapuntua. Honako hauek dira gure ikerketa-galderak eta aurreikuspenak:

- 1) *Nolako da KArik erabiltzen ez dutenen euskara-gaitasuna, KA erabiltzen dutenenarekin alderatuta?*

Hauxe gure aurreikuspena: orain arte ikusi bezala (Pérez 2023b), euskara-gaitasun txikiagoa dutenek gehiagotan erabiliko dute KA kallean/jai-giroan, gaitasun handiagoa dutenek baino. Era berean, oro har, KArik erabiltzen ez dutela diotenen euskara-gaitasuna handiago izango da, gainerakoenarekin alderatuta.

- 2) *Zer harreman dago euskaldunen euskararen erregistro-kompetentziaren/erabileraren eta KAren erabileraren artean?*

Hauxe gure aurreikuspena: harremana egon dago bi horien artean, eta euskara batuan hitz egiten baino ez dakitenek —edo euskara batua bakarrik erabiltzen dutenek— baliatuko dute gehien KA (Lantto 2015, 2016, 2019; Ortega eta beste 2016).

- 3) *Ba al dago euskaldunen euskara-mailaren autopertzepzioaren eta KAren erabileraren arteko harremanik?*

Hauxe gure aurreikuspena: baietz uste dugu, bi horien artean harremana egongo dela aurreikusi dugu, eta duten euskara(-maila) apaltzat, ez-naturaltatzat... jotzen dutenek, KA egoera komunikatibo gehiagotan erabiliko dutelakoan gaude (Lantto 2015, 2016, 2019; Ortega eta beste 2016).

- 4) *Ba ote dago loturarik euskararen erabilera-mailaren eta KAren erabileraren artean?*

Euskara-gaitasuna euskararen erabileran eragiten duen faktoreetako bat dela kontuan hartuta (adb., Ortega eta beste 2016; Eusko Jaurlaritza 2023), eta gaitasunak KAren erabileran eragina izango duela aurreikusita, pentsatzekoa da euskararen erabilerak ere KAren erabi-

leran eragina izatea: hala, KA gehiago erabiliko dute euskararen erabilera-maila baxuagoa dutenek, eta KA gutxiago erabiliko dute, beraz, euskara gehiago egiten dutenek.

## 5. Metodologia

Datuak biltzeko, Master Amaierako Lanerako online galdetegi bat diseinatu zuen Pérezek (2022) euskaraz, hiztunen profil psikosoziolinguistikoa jasotzeko, behin elebitasunari eta KAri buruzko hainbat galdetegi, lan edota autoinforme/neurketa estandarizatu aztertu ondoren. Galdetegian 4 bloketan egituraturutako 45 galdera zeuden. Esku artean duzun azterlan honetarako galdetegi hartako zenbait galdera baliatu ditugu, euskara-gaitasunari eta KAren erabilerari hertsiki lotutakoak, hain zuzen. Hots: a) elebidunen profil psikosoziolinguistikoa ezaugarritzeko galderak, eta b) KAren erabilera aitortua eta KArekiko jarrerak eta usteak jasotzeko galderak.

### 5.1 Parte-hartzaileak

*Encuesta fácil* programaren bidez egindako online galdetegian, guztira 880 lagun hartu ziren, eta horietatik 421ek galdetegia hasi bazuten ere, gutxieneko filtraketak egin ostean (aurrera begira baimenik eman ez zutenak, 18 urtetik beherakoak, ia erantzun guztiak hutsik utzi zituztenak eta horrelakoak kenduta, esan nahi da), artikulu honetarako 305 euskaldunen datuak aztertu ditugu.<sup>7</sup>

1. taulan ikus daitekeen bezala, parte-hartzailerik gehienak 18-24 urte bitartekoak dira; gehixeago dira emakumeak gizonak baino; gehienak tesuinguru erdaldunagoetakoak dira; lehen hizkuntza euskara (ere) dutenak; eta, oro har, euskara-gaitasun handikoak.

---

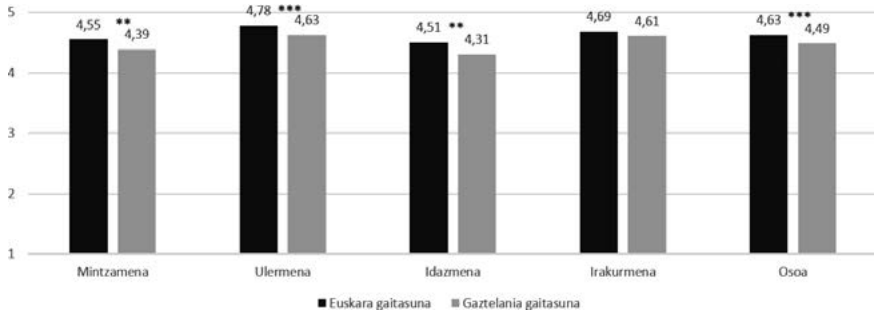
<sup>7</sup> Master Amaierako Lanerako 18-30 urte bitarteko 244 gazteren erantzunak aztertu zituen Pérezek (2022), eta, oraingoan, 18 urtetik gorako inkestatu guztien erantzunak aintzat hartu dira (betiere gutxieneko fitroak igarota).

1. Taula. Parte-hartzaileak

		N	X (%)
ADINA	18-24	161	% 52,8
	25-30	116	% 38
	> 30	28	% 9,2
GENEROA	Emakumea	174	% 57
	Gizona	124	% 40,7
	Ez-binarioa	7	% 2,3
JAIOLEKUA	Testuinguru euskaldunagoetakoak	106	% 34,8
	Testuinguru erdaldunagoetakoak	186	% 61
	EHTik kanpokoak	5	% 1,6
BIZILEKUA	Testuinguru euskaldunagoetakoak	110	% 36,1
	Testuinguru erdaldunagoetakoak	172	% 56,3
	EHTik kanpokoak	21	% 6,9
LEHEN HIZKUNTZA	Euskara	127	% 41,6
	Gaztelania	58	% 19
	Euskara eta gaztelania	102	% 33,4

*Iturria:* Geuk egina.

Lan honetan euskara-gaitasunean arreta berezia jarri dugunez, zinez ai-pagarria da parte-hartzaileek euskaraz eta gaztelaniaz duten hizkuntza-gaitasun aitortua, 1. irudian ikusten duguna. Oro har, parte-hartzaileek gaitasun handiagoa dute euskaraz, gaztelaniaz baino (Wilcoxonon azterketan oinarri hartuta:  $n = 283 = Z = -3,352$ ,  $p < 0,001$ ), irakurmenean ez beste trebetasun guztietan.

**1. Irudia.** Parte-hartzaileen euskararen eta gaztelaniaren gaitasun aitortua

Iturria: Geuk egina.<sup>8</sup>

**5.2 Datuen analisia**

Datuen analisi estatistikoak egiteko SPSS programa erabili dugu. Horren bidez, Pearsonen Chi-karratua, Mann-Whitneyren U-a, horren luzapena den Kruskal-Wallisen froga eta Wilcoxonon eta Spearmanen analisi estatistikoak burutu ditugu. Datuak ez dira normaltasunez banatzen eta, beraz, test ez-parametrikoak baliatu ditugu. Aldagaien tratamenduari dagokionez, zenbait aldagai birkalkulatu ditugu edo batzuetan eskaletara jo dugu, horrek hainbat aldagai kuantifikatzeko aukera ematen duelako, adibidez, KArean erabilera.

**6. Emaitzak**

Emaitzak ikerketa-galderen hurrenkera berean antolatu ditugu.

<sup>8</sup> Irudietan esanguratasun-maila adierazteko, izartxoak erabili dira, hurrengo  $p$  balioen arabera:

\*  $p < 0,05$ ;

\*\*  $p < 0,01$ ;

\*\*\*  $p < 0,001$ .



### 6.1 Nolakoa da KArik erabiltzen ez dutenen euskara-gaitasuna, KA erabiltzen dutenenarekin alderatuta?

KAren eta euskara-gaitasunaren arteko harremana aztertzeko, gaitasuna neurtzeko galdera-mota desberdinak arakatu genituen. Batetik, gaitasun aitortuari buruzko datuak aztertu genituen, alegia, trebetasunez trebetasun (mintzamina, ulermena, idazmena, irakurmena) joanda partaideek zer-nolako gaitasuna zutela aitortzen zuten (1 = maila apala; 5 = goi-maila). Bestetik, nahi izanez gero, euskara hutsean egiteko gaitasunaz ere galdetu zitzairen honako erantzunen artean hautatzeko emanez: «bai», «ez», «bai, baina asko kostata». Jarraian azalduko dugunez, gaitasunaz galdetzeko moduak ere emaitzetan eragina du.

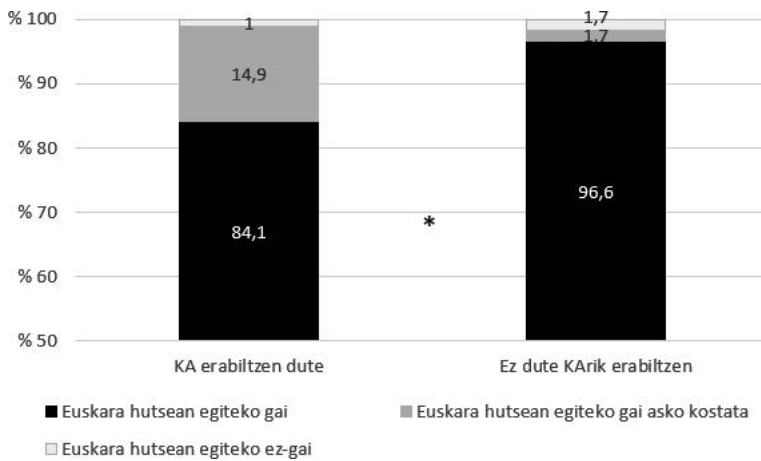
Oro har, KA erabiltzen duten euskaldunen euskara-gaitasun aitortuaren (4,61) eta erabiltzen ez dutenen euskara-gaitasun aitortuaren (4,69) artean ez da alde esanguratsurik (U Mann-Whitney = 7109,500 ( $n = 283$ ) =  $Z = -1,939$ ,  $p = 0,052$ ). Dena dela, KAren erabilera egoera komunikatibo bakoitzean aztertuta, egoera jakin batean euskara-gaitasun aitortuaren eragina esanguratsua zela ikusi zen, hain zuzen, kalean/jai-giroan. Hau da, kalean/jai-giroan KA erabiltzen dutela esaten dutenen euskara-gaitasun aitortua, KArik erabiltzen ez dutela esaten dutenena baino baxuagoa da (4,60 vs 4,75 = U Mann-Whitney = 4936 = ( $n = 252$ ) =  $Z = -2,286$ ,  $p = 0,022$ ).

Bestalde, KA erabiltzen dutenen artean, euskara-gaitasunak eraginik duen ala ez aztertuta, bi aldagaion artean erlazio adierazgarririk ez dagoela atzeman genuen (Rho Spearman ( $n = 201$ ) =  $-0,055$ ,  $p = 0,436$ ): hots, KA erabiltzen dutela esaten duten euskaldunen artean, zenbat eta euskara gaitasun altuagoa izan, KAren erabilera-maiztasuna ez da handiagoa, ez txikiagoa.

Dena dela, euskara-gaitasunaz ohiko trebetasunen arabera eta eskala bidez galdetu beharrean, euskara hutsean jarduteko ahalmenaz ere galdetu zitzairen, eta emaitza horiek KAren erabilerean parean ezarrita, ondorioak bestelakoak dira. 2. irudian ikusten denez, KA erabiltzen dutela aitortzen duten guztien artean, % 84,1 ( $n = 169$ ) gai dira euskara hutsean hitz egiteko, eta euskara hutsean hitz egiteko gauza bai, baina asko kostata, % 14,9

( $n = 30$ ); gainerakoak ez dira gai ( $n = 2$ ). Aitzitik, KArik erabiltzen ez dutela adierazten duten guztien artean, % 96,6 euskara hutsean egiteko gai dira ( $n = 56$ ) eta % 1,7 euskara hutsean berba egiteko gauza bai, baina asko kostata ( $n = 1$ ); gainerakoak ez dira gai ( $n = 1$ ); bi taldeen arteko aldea esanguratsua da ( $X^2 = 7,566$  ( $2, n = 259$ ) =  $p = 0,023$ ). Bestalde, euskara hutsean egiteko gai direnen artean, KA % 75,1ek erabiltzen du, euskara hutsean egiteko gai ez direnen artean % 66,7k, eta euskara hutsean bai, baina asko kostata egiten dutenen artean % 96,8k; berez, euskara hutsean asko kostata egiten dutenek erabiltzen dute gehien KA (Kruskal-Wallis ( $n = 259$ ) = 11,723,  $p = 0,003$ ).

**2. Irudia.** KAren erabilera euskara hutsean jarduteko gaitasunaren arabera



*Iturria:* Geuk egina.

Horien antzeko emaitzak ageri dira KA egoera komunikatiboaren arabera aztertuz gero. 5 egoeretatik (kalea/jai-giroa, ikaskideen artekoa, ahozko aurkezpenak, lankideen artekoa, gaztetxoekin jardunikoa), 3tan da aldea nabarmentzeko modukoa: kalean/jai-giroan (Kruskal-Wallis ( $2, n = 252$ ) = 11,146,  $p = 0,004$ ), gelako ahozko jardunetan (Kruskal-Wallis ( $2, n = 241$ ) = 11,834,  $p = 0,003$ ) eta ikaskideen artean (Kruskal-Wallis ( $2, n = 221$ ) = 7,416,  $p = 0,025$ ); hiru egoera horietan, euskara hutsean egiteko

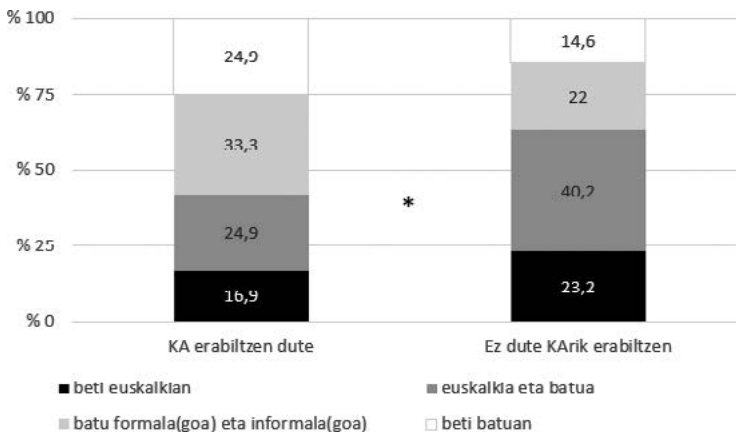
gaitasun handiagoa dutela diote KArik erabiltzen ez dutela adierazi dutenek, eta alderantziz.

### 6.2 Zer harreman dago euskaldunen euskararen erregistro-kompetentziaren/erabileraren eta KAren erabileraren artean?

KAren erabilera aitortua duten euskaldunek euskara-erregistro desberdinak erabiltzen dituzte (3. irudia):

- a) Egoera komunikatiboaren arabera euskara batu formala(goa) edo informala(goa) erabiltzen dutenak, KA-erabiltzaileen % 33,3 dira.
- b) Euskalkia egoera informaletarako eta euskara batua egoera formaletarako erabiltzen dituztenak, KA-erabiltzaileen % 24,9 dira.
- c) Beti berdin, beti euskara batuan berba egiten dutenak, % 24,9 dira.
- d) Eta beti berdin, beti euskalkian hitz egiten dutenak, % 16,9.

### 3. Irudia. Euskaldunen KAren erabilera, menderatzen edo erabiltzen duten euskararen erregistroaren arabera



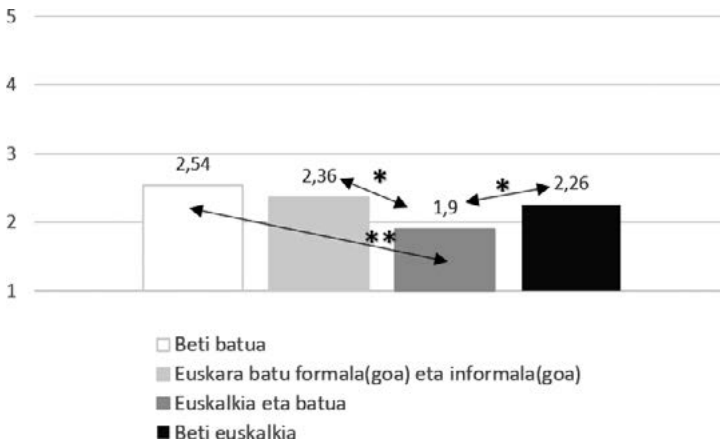
Iturria: Geuk egina.

Aldiz, KArik erabiltzen ez dutela esaten dutenen artean, % 40,2k euskalkia eta euskara batua erabiltzen ditu, % 23,2k beti euskalkia, % 22k euska-

ra batu formalagoa eta informalagoa, eta % 14,6k, beti euskara batua. Hor-taz, KArik erabiltzen ez dutenak KA erabiltzen dutenak baino hurbilago daude euskalkitik, euskara batutik edo «euskara batu hutsetik» baino ( $X^2 = 11,207$  (3,  $n = 283$ ) =  $p = 0,011$ ).

Bestetik, erregistroaren erabilera dela eta, beste emaitza bat ageri da 4. irudian.

**4. Irudia.** Euskararen erregistro-erabileraren araberako KAren erabilera (zenbait egoera komunikatibotan)



*Iturria:* Geuk egina.

Hor jasota dagoenez:

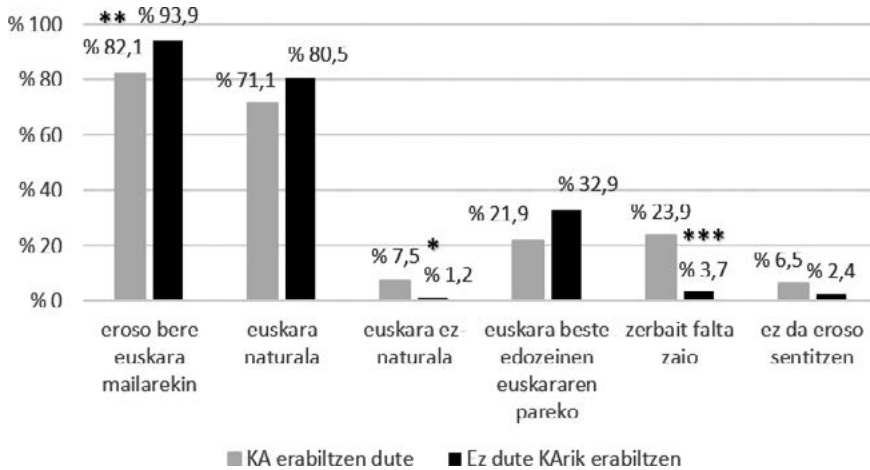
- Egoera komunikatibo gehiagotan erabiltzen dute KA, oro har eta salbuespenak salbuespen, euskara batutik gertuago dabilzanek, euskara batutik urrunago daudenek baino. Hain zuzen, euskalkia eta euskara batua modu esanguratsuan erabiltzen dituztela adierazi dutenek, egoera komunikatibo gutxiagotan baliatzen dute KA, besteek baino.
- Beti euskara batuan berba egiten dutenek, euskalkian eta euskara batuan hitz egiten dutenek baino egoera gehiagotan erabiltzen dute KA (U Mann-Whitney ( $n = 201$ ) =  $U = 814,000$ ,  $Z = -3,129$ ,  $p = 0,002$ ).

- c) Euskara batu formala(goa) eta informala(goa) erabiltzen dutenek, euskalkia eta euskara batua erabiltzen dituztenek baino egoera gehiagotan erabiltzen dute KA (U Mann-Whitney ( $n = 201$ ) =  $U = 1248,500$ ,  $Z = -2,448$ ,  $p = 0,014$ ).
- d) Eta azkenik, beti euskalkian hitz egiten dutenek, euskalkia eta euskara batua erabiltzen dituztenek baino egoera gehiagotan erabiltzen dute KA (U Mann-Whitney ( $n = 201$ ) =  $U = 640,000$ ,  $Z = -2,012$ ,  $p = 0,044$ ).

### 6.3 Ba al dago euskaldunen euskara-mailaren autopertzepzioaren eta KAren erabileraren arteko harremanik?

5. irudian ikusten denez, egoera komunikatiboren batean KA erabiltzen dutela aitortu dutenen artean, % 82,1 ( $n = 201$ ) eroso sentitzen da duen euskara-mailarekin eta edozein hiztunekin noiznahi hitz egiteko gaitasuna duelakoan dago. Era berean, % 71,1k duten euskara «naturala» dela sentitzen du, baina % 7,5ek espresuki aditzera eman du, duen euskara ez dela «naturala»; gero, % 21,9k uste du duen euskara beste edozeinen euskararen parekoa dela, baina % 23,9k pentsatzen/sentitzen du duen euskarak zerbait falta duela; eta azkenik, % 6,5 ez da euskaraz hitz egitean eroso sentitzen. KArik erabiltzen ez dutela adierazi dutenen artean, ordea, % 93,9 ( $n = 82$ ) eroso sentitzen da duen euskara-mailarekin eta edozein hiztunekin noiznahi hitz egiteko gaitasuna duela sentitzen du; % 80,5ek euskara naturala duela sentitzen/uste du, % 1,2k baino ez du espresuki adierazi, duen euskara ez dela naturala; gero, % 32,9k esan du, duen euskara beste edozeinenaren parekoa dela, eta % 3,7k baino ez du agertu, duen euskarak zerbait falta duela; azkenik, % 2,4k onartu du ez dela euskaraz jardutean eroso sentitzen. Gurutzaketa horien artean, hurrengo hiru hauek dira esanguratsuak: duten euskara-mailarekin eroso(ago) sentitzen direnen artean, gehiago dira KArik erabiltzen ez dutenak ( $X^2(1, n = 283) = 6,560$ ,  $p = 0,010$ ); duten euskara ez-naturaltzat jotzen dutenen artean, gehiago dira KA erabiltzen dutenak ( $X^2(1, n = 283) = 4,256$ ,  $p = 0,039$ ), eta duten euskarari zerbait falta zaiola uste dutenen artean, gehiago dira KAz baliatzen direnak ( $X^2(1, n = 283) = 16,121$ ,  $p < 0,001$ ).

**5. Irudia.** KA erabiltzen dutenen (n = 201) eta KArik erabiltzen ez dutela diotenen autopertzepzioa beren euskara-mailarekiko



*Iturria: Geuk egina.*

Euskaraz eroso sentitzen direnen artean, % 68,2k KA erabiltzen du, eta % 31,8k ez ( $X^2(1, n = 283) = 6,560, p < 0,010$ ), hau da, euskaldunak duten euskara-mailarekin eroso badaude ere, KA erabiltzen dutela diote. Bestalde, egoera komunikatibo gehiagotan erabiltzen dute KA duten euskararekin eroso ez dauden euskaldunek, duten euskararekin eroso dauden euskaldunek baino (1,52 VS 2,17, U Mann-Whitney = 3609, Z = -2,864 ( $n = 283$ ) =  $p = 0,004$ ).

**6.4 Ba ote dago loturarik euskararen erabilera-mailaren eta KAren erabileraren artean?**

Euskaldunen hizkuntza-erabilerari dagokionez, 10 egoeratan erabiltzen duten hizkuntzaz galdetu zitzaien parte-hartzaileei (1 = dena gaztelaniaz; 5 = dena euskaraz); erantzunik gehien jaso zuten 5 egoerak hauexek izan ziren: i) gurasoekin, ii) gainerako senideekin, iii) lagunekin, iv) sare sozialetan eta v) administrazio publikoan. Balio duten 266 erantzun bildu dira

hizkuntza-erabilera osoan; guztira, batez beste, 3,06ko hizkuntza-erabilera adierazi zuten (3 = euskaraz eta gaztelaniaz).

Euskaldunen euskara-erabilerak hainbat faktoreekin elkarreragina duela ikusi dugu: euskara-gaitasunarekin, euskarari esleitzen dioten balioarekin eta KAren erabilerarekin. Hain zuzen, euskara-erabileraren eta euskara-gaitasunaren artean korrelazio nabarmena dago: zenbat eta euskaldunen euskara-erabilera handiagoa izan, hainbat eta euskara-gaitasun altuagoa dute horiek ere (Rho Spearman ( $n = 266$ ) = 0,260,  $p < 0,001$ ).

Era berean, 1etik 5era doan puntuazioan, euskarari balio handiena esleitzen diotenean dute euskara-erabilerarik handiena (Rho Spearman ( $n = 266$ ) = 0,550,  $p < 0,001$ ), eta, euskarari esleitutako balioaren eta euskara-gaitasunaren artean ere bada harreman zuzena: zenbat eta euskaldunen euskara-gaitasun osoa handiagoa izan, orduan eta euskarari ere balio handiagoa esleitua diote (Rho Spearman ( $n = 283$ ) = 0,398,  $p < 0,001$ ).

Amaitzeko beste datu bat: zenbat eta euskaldunen euskara-erabilera txikiagoa izan, hainbat eta egoera komunikatibo gehiagotan erabiltzen dute KA ere, eta alderantziz (Rho Spearman ( $n = 266$ ) = -0,371,  $p < 0,001$ ). Galdetegiko egoera komunikatibo denetan joera bera, esanguratasun-maila berarekin, atzeman dugu, salbu eta gelako ahozko jardunetan, non egoera horren eta euskara-erabileraren artean ez dagoen erlazio adierazgarririk.

## 7. Eztatbaida

Lan honen helburua euskaldunen «euskara-gaztelania» KAren erabileraren eta hizkuntza-gaitasunaren arteko harremanean sakontzea da, eta horretarako analisi kuantitatiboa eskaini da, galdetegi bidez lortutako ebidentzia enpirikoa oinarri hartuta. Lehenik eta behin, gure lan honetan, euskaldun gehienek KA erabiltzen dutela berretsi dugu. Halere, batzuek ez dutela KArik erabiltzen adierazi dute. Parte-hartzaile horien kasuan, sortzen den galdera da: egia ote ez dutela egiten, ala (horietako batzuek) KAren erabilera egin bai, baina ez dutela onartzen, dela kontzienteak ez dire-

lako (Parafita Couto eta beste 2015), dela KAren praktika euskara-gaitasun faltarekin edo euskararen endekapen edo degenerazioarekin lortzen dutelako? (Bullock eta Toribio 2009; Ortega eta beste 2016).

Gure lehen ikerketa-galdera KAren erabileraren eta aitortutako euskara-gaitasunaren arteko harremanaren ingurukoa izan da. Lan honetan ikusi da hizkuntza-gaitasun aitortuak baduela eragina KAren erabileran, eta harreman hori ere konplexua dela. Oro har, egoera komunikatibo guztiak aintzat hartuta, KArik erabiltzen ez dutela diotenen euskara-gaitasun osoa, ez da KA erabiltzen dutela esaten dutenena baino handiagoa; hori ez dator bat aurreikusi dugunarekin. Alabaina, kalean/jai-giroan KA erabiltzen dutela esaten dutenen euskara-gaitasun osoa, KArik erabiltzen ez dutela esaten dutenena baino txikiagoa da. Beraz, gaitasunak badu eragina kalean/jai-giroan KA erabiltzearekin (Pérez 2022). Euskara-gaitasunaz beste era batera galdetzean ere, sortzen den harremana azpimarratzeko modukoa da. Hain zuzen, euskara hutsean egiteko ahalmenaz galdetuta, ikusi dugu gehiago direla euskara hutsean egiteko gai KArik erabiltzen ez dutenetan, KA erabiltzen dutenetan baino; bereziki kalean/jai-giroan eta gelako ahozko jardunetan, eta azkenik ikaskideen artean. Emaitza horiek, alde batetik, berresten dute, KAren erabilerara ohikoagoa dela egoera informala goetan gauzatzea, formalagoetan baino (Pérez 2022, Aiestaran 2023, Altuna 2023), eta, bestetik, zalantzan jartzen dute, euskaldunen artean gaitasun handiko elebiduna izateak baldintzatzen duela KAren erabilerara (cf. Poplack 1980; Oktavia eta Trisnawati 2020).

Bigarrenik, euskararen erregistroak KAren erabileran eraginik ote duen ere aztertu nahi izan dugu. Emaitzek erakutsi digutenez, euskara batutik hurbilago dabiltzanek dute KA baliatzeko joera handixeagoa, eta emaitza hori kalean/jai-giroan azaleratzen da nabarmenen. Ñabardurak ñabardura, eta modu batean edo bestean, esan daiteke, beraz, aurreikuspena bete egin dela (Lantto 2015, 2016, 2019; Ortega eta beste 2016). Euskara batutik hurbilago daudenak dira, eremu erdaldunagoetakoak eta euren buruari euskara-maila baxuagoa esleitzen diotenak (Ortega eta beste 2016, 2019). Edonola ere, lan honetan ere ikusia dugu, KA ez dela bakarrik euskara batua erabiltzen dutenen hizkuntza-praktika, euskalkia berezkoa daukatenean ere badelako.



Hirugarrenik, euskaldunen euskara-mailaren/-motaren autopertzepzioaren eta KAren erabileraren arteko harremana zer-nolakoa den aztertu gura izan dugu. KA gutxiago erabiltzen dute honako hauek: duten euskara-mailarekin eroso(ago) sentitzen direnek, duten euskarari ezer ez zaiola falta uste dutenek, eta duten euskara naturala dela uste/sentitzen dutenek. Hortaz, gure aurreikuspena bete egin da. Oro har, duten euskara-mailarekin gustura daudenek, gainerakoek baino gutxiago(tan) txertatzen dute gaztelania euren euskarazko diskurtsoan, euskaldunen gaineko beste lan batzuek iradoki duten moduan (Lantto 2015, 2016, 2019; Ortega eta beste 2016).

Laugarrenik, euskararen erabileraren eta KAren erabileraren arteko harremanaren inguruan ere sakondu da artikulu honetan. Emaitzetan frogatu dugu zenbat eta euskaldunen euskara-erabilera apalagoa izan, orduan eta egoera gehiagotan erabiltzen dutela KA, eta alderantziz. Hortaz, gure aurreikuspena, puntu honetan ere, bete egin da. Gainera, egoera komunikatibo guztietan joera bera eta esanguratasun-maila berarekin detektatu da, gelako ahozko jardunetan izan ezik, azkeneko egoera horren eta euskararen erabileraren artean ez baitago erlazio adierazgarririk. Orain arte esandakoarekin bat datoz emaitzak: izan ere, zenbat ere euskararen aldekoagoak izan euskararen erabilera aitortua, euskara-gaitasun aitortua eta euskarari esleitutako balioa, orduan eta KAren erabilera ere urriagoa dela ikusi dugu. Arestian aipatu bezala, egoera komunikatibo bakarrean ez da erlazio esanguratsurik izan, egoera formalean, hain zuzen ere: gelako ahozko aurkezpenetan, alegia (Pérez 2022; Aiestaran 2023, Altuna 2023). Horrek erakusten du, euskaldun askok badutela euskara hutsean egiteko gaitasuna egoera komunikatibo formalenetan, eta, hala ere, egoera informalean/informalenetan KA erabiltzen dutela, beste ikertzaile batzuek erakutsi duten bezala (Gardner-Chloros 2009; Brdarević-Čeljo eta beste 2021).

Badaude KA-erabiltzaileetan bi hizkuntzak elkar josteko gaitasun handia duten hiztunak, eta horiek berez-berez aldatzen dute hizkuntzaz. Beste kasu batzuetan, ordea, arrazoia kontrakoa izan daiteke: euskaraz gaitasun apalagoa izan eta hizkuntza horretan dabilzala, une batzuetan hobeto menperatzen duten gaztelaniara jo behar izatea. Horri, gainera, egoera komunikatiboaren araberrako hizkuntza-erosotasunaren eta -egokitasunaren aldagaia ere gehitu behar zaion ebidentzia dakar gure lan honek.

Emaitzok interpretatzerakoan, laginaren nolakotasuna aintzat hartu behar da. Esan nahi baita: lan honetako parte-hartzaile gehienak euskara-gaitasun handikoak dira, horietako asko lehen hizkuntza euskara (ere) dutenak, eta beraz, eskuratutako emaitzak agian euskal komunitatearen parte baten isla besterik ez dira. Alde horretatik, interesgarria izango litzateke, bestelako elebitasun-profila duten parte-hartzaile gehiagoren berri jasotzea.

## 8. Ondorioak eta aurrera begirakoak

Lan honek «euskara-gaztelania» KAren erabilera hegoaldeko euskaldunen artean oso zabaldua dagoela frogatu du, aztertutako parte-hartzaile gehienek adierazi duten bezala.

Halaber, ikerketa honetako emaitza nagusietako bat da euskaldunen hizkuntza-gaitasunaren eta KAren erabileraren arteko harremana konplexua dela; gaitasunak badu eragina, baina ez beti eta ez edonola:

1. KArik erabiltzen ez dutela diotenen euskara-gaitasun osoa, ez da KA erabiltzen dutela esaten dutenena baino handiagoa oro har, baina bai, ordea, kalean/jai-giroan. Bestalde, KArik erabiltzen ez dutenek, KA erabiltzen dutenek baino gaitasun handiagoa dute euskara hutsean jarduteko, bereziki kalean/jai-giroan eta gelako ahozko jardunetan, eta azkenik ikaskideen artean.
2. Oro har, euskara batutik hurbilago daudenek dute KA erabiltzeko joera handixeagoa.
3. Duten euskara-mailarekin gustura daudenek, ez daudenek baino gutxiago erabiltzen dute KA.
4. Zenbat eta euskaldunen euskara-erabilera txikiagoa izan, hainbat eta egoera gehiagotan erabiltzen dute KA, eta alderantziz.

Aurrera begira, lan honetako parte-hartzaileen profila zabaltzea litzateke erronketako bat, izan ere, aztertutako parte-hartzaile gehienak euskara-gaitasun eta -erabilera handiko euskaldunak dira, eta hala, egungo egoera soziolinguistikoak eskaintzen dituen askotariko «koloreak» ez dira islatu (ikus VII. Inkesta Soziolinguistikoa). Bestalde, interesgarria litzateke, eus-

kaldunen erantzun kontzienteak (hain) kontzienteak ez diren ekoizpen errealeko datuekin alderatzea edo osatzea, euskaldunen KAn sakontzen jarraitzeko eta KAren erabilerari lotutako ezaugarri psikosoziolinguistikoak xehetasun handiagoz aztertzeko.

Halaber, Pérezen (2022) galdetegi eta laginak, aurrera begira, KAren erabileran eta jarreretan eragina duten aldagai gehiago aztertzeko aukera ematen du oraindik ere. Besteak beste:

- Adinaren, ikasketa-mailaren eta generoaren eragina KAren erabileran / KArekiko jarreran.
- Euskararen eta gaztelaniaren jabeakuntza-adinaren edota jabeakuntza-moduaren eragina KAren erabileran / KArekiko jarreran.
- Hizkuntza-erabileran izandako aldaketen eragina KAren erabileran / KArekiko jarreran.
- Ikasketetako hizkuntzaren eragina KAren erabileran / KArekiko jarreran.
- KA zenbateraino erabiltzen den ustearen eta KAren benetako erabileraren arteko aldea.

Artikulu honetan KAren erabilera izan dugu ikergai nagusi, baina aldagai horiek KArekiko jarreretan ere eragina ote duten aztertzeko dago. Horiekin batera, azterketa kualitatiboago bat egiteko bidea ematen duten galdetegiko galdera irekiak ere aztertzeko daude; adibidez, «Galdetegiarekin lotutako zerbait komentatu edo gehitu nahiko zenuke?» galderari, 45ek «bai/ez» erantzunetik harago doazen oharrak egin dituzte, euskalkiekiko, KArekiko eta abarrekiko esperientziak eta iritziak partekatuz...

Beste alde batetik, ikerlan honetarako egin diren gurutzaketetan, euskara-gaitasunarekin batera, balegoke kontuan hartzea euskaldunen testuinguru soziolinguistikoa eta H1 ere bai. Era berean, (nagusiki) gaztelaniaz jardutean jasotako KAren erabilera-emaitzak eta (nagusiki) euskaraz aritzean bildutako KAren erabilera-emaitzak aldera litezke, Pérezen (2022) Master Amaierako Lanean hasitakoaren bidetik, emaitzak ez baitziren han ere berdinak izan.

Azkenik, euskaldunen artean KA ohikoa den fenomeno delako jakinda, komenigarria izan daiteke euskaldunen KAren erabileran arakatzen jarrai-

tzea, besteak beste, argitzen joateko, euskararen biziberritze-prozesuan KAren erabilerak zer paper jokatzten duen edo joka dezakeen: arriskuak, kez-  
kak, «aplikazio» posibleak, onurak eta abar aintzat hartuta betiere (adb.,  
Amonarriz 2018; Euskaltzaindia 2008; Euskararen Aholku Batzordea 2004;  
Lerman eta beste 2019; Mad'arová 2020). KAren inguruan eraikitako ebi-  
dientzietan oinarri hartu duten diskurtsoak ehuntzea eta garatzea interesga-  
rria eta baliagarria da, oso, euskararen biziberritze-prozesuari begira nahiz  
euskararen ahozko komunikazioari begira. Oro har, ebidentzia sendoagoa  
falta dugu euskaldunen KAren nondik norakoetan sakontzen jarraitzeko...  
Baina horrelako azterketak egin eta aintzat hartzea funtsezkoa da, fenome-  
noa bera ahalik eta ondoen eta aurreiritzi gabe ezagutzeko, hizkuntza-  
-praktika honetan «esku hartzen» edota okerreko diskurtso publikoak egi-  
turatzen hasi baino lehen.

## Bibliografia

AIESTARAN, Maddi (2023). «Beasaingo gazte-hizkera aztergai: testuinguruaren eragina kode-alternantzian», *Euskera Ikerketa Aldizkaria*, 69 (1), 2023: 11-47.

ALTUNA, Jaime (2023). *Hizkuntzaren funanbulistak Hizkuntza-sozializazioa kirol eremuan adin eta generoan ardaztuta*. (Donostia: UPV/EHU. Doktorego-tesia).

AMONARRIZ, Kike (2008). «Gazte-hizkerak / Hizkera gazteak». Eskuragari: [<https://www.argia.eus/albiste/euskararen-erabilera-12-grafiko-kezkagari> 68: 167-183].

——— (2018). *Gazteen euskara erabilera. Hizkuntza kalitatea*. Donostia: Asmoz Fundazioa eta UPV/EHU. (HIZNET Hizkuntza Plangintza Graduondoko irakasgaia).

AMORRORTU, Estibaliz, ORTEGA, Ane eta GOIRIGOLZARRI, Jone (2019). «Euskal hiztun berri gazteak muda-prozesuan: ekintza-ikerketa baten behin-behineko emaitzak», in *Fontes Linguae Vasconum 50 urte. Ekarpen berriak euskararen ikerketari*. Iruñea: Nafarroako Gobernuak: 47-61.

ANDERSON, Tyler Kimball eta TORIBIO, Almeida Jacqueline (2007). «Attitudes towards lexical borrowing and intra-sentential code-switching among “spanish-english” bilinguals», *Spanish in Context* 4 (2), 2007: 217-240.

BALDA, Oier (2022). *Gazteen hizkeraren ezaugarriak. Euskaraz «gaizki» hitz egiten ikasten.* (Master Amaierako Lana, NUP/UPNA).

BARRIOS, Mikel, OSA, Erramun, MUÑO, Inma, ELORZA, Itziar eta BOAN, Kristina (2008). *Zenbait orientabide erregistroen trataeraz*, Jagon Saila bilduma, 6. zenbakia. Bilbo: Euskaltzaindia-Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioa.

BEREZIARTU, Aritz, GUIRADO, Odei eta ALONSO, Idurre (2023). «Lehen Hezkuntzako haurren lagunarteko hizkera aisialdian: erdaren eragina bat-bateko adierazkortasunean», *Euskera Ikerketa Aldizkaria* 68 (2), 2023: 11-39.

BRDAREVIĆ-ČELJO, Amna, AHMETOVIĆ, Emnijeta eta BAJIĆ, Enisa (2021). «Variation in attitudes towards codeswitching and codeswitching frequency among multilingual speakers», *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 43, 2021: 1-16.

BRUIN de, Angela, SAMUEL, Arthur G. eta DUÑABEITIA, Jon Andoni (2018). «Voluntary language switching: when and why do bilinguals switch between their languages?», *Journal of Memory and Language* 103, 2018: 28-43.

BULLOCK, Barbara eta TORIBIO, Almeida Jacqueline (ed.) (2009). *The Cambridge handbook of linguistic code-switching*. Cambridge: Cambridge University Press. Eskuragarri: [<https://doi.org/10.1017/CBO9780511576331>].

DEUCHAR, Margaret (2020). «Code-switching in linguistics: a position paper», *Languages* 5 (2)-22, 2020: 1-19.

ELORDUI, Agurtzane (2016). «Elebakartasunetik heteroglosiara: Gaztea Irratia, bernakulizazioa gazte-komunikabideen diseinu sozioestilistikoan», *Uztaro: Giza eta Gizarte-Zientzien Aldizkaria* 97, 2016: 31-52.

EPELDE, Irantzu eta OIHARTZABAL, Beñat (2010). «Perpau barneko hizkuntza lerratzeak (HL) ekialdeko euskal elebidunetan», in *Euskara eta euskarak. Aldakortasun sintaktikoa aztergai*, ASJUren Gehigarriak bilduma, 52. zenbakia. Bilbo: UPV/EHU: 55-64.

ETXABE, Amets (2005). *Kode-alternantzia lagun arteko gazte-hizkeran.* (HIZNET Hizkuntza Plangintza Graduondoko Sakontze-egitasmoa).

EUSKARAREN AHOLKU BATZORDEA (2004). *Euskararen kalitatea. Zertaz ari garen, zertatik eta zertarako.* Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.

EUSKARAREN ERAKUNDE PUBLIKOA (2023). 7. *Inkesta Soziolinguistikoa. Ipar Euskal Herriko emaitzak*.

Eskuragarri: [[https://www.mintzaira.fr/fileadmin/documents/Aktualitateak/Prensaurrekoak/2023/2023\\_03\\_30/Emaitzen\\_laburpena-eus.pdf](https://www.mintzaira.fr/fileadmin/documents/Aktualitateak/Prensaurrekoak/2023/2023_03_30/Emaitzen_laburpena-eus.pdf)].

EUSKO JAURLARITZA (2016). *Gu gazteok. 12-14 urteko gazteen hizkuntza egunero-kotasunera hurbiltzeko ikerketa partehartzailea. (Laburpen-txostena eta lan-ildoen proposamena aurrera begira)*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.

——— (2023). VII. *Inkesta Soziolinguistikoa 2021. Euskal Autonomia Erkidegoa. Laburpen-txostena*.

Eskuragarri: [[https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/eas\\_ikerketak/eu\\_def\\_adjuntos/VII.-INKESTA-SOZIOLINGUISTIKOA\\_laburpena.pdf](https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/eas_ikerketak/eu_def_adjuntos/VII.-INKESTA-SOZIOLINGUISTIKOA_laburpena.pdf)].

GARDNER-CHLOROS, Penelope (2009). *Code-switching*. Cambridge: Cambridge University Press.

GASPAR, Artzai (2020). «Euskara batuaren eta euskalkien inguruko jarrerak eta iritziak», *Bat Soziolinguistika Aldizkaria* 115, 2020: 137-153.

GOIRIGOLZARRI, Jone, CARRAMIÑANA, Idoia, ORTEGA, Ane eta ETXANIZ, Josune (2018). *Eta gazteak Bilbon euskaraz, zergatik ez? Gazteen euskararen erabileraren azterketa Bilbon*. Bilbo: Eusko Ikaskuntza.

HOFWEBER, Julia Elisabeth, ZELLER, Jan Patrick eta TREFFERS-DALLER, Jeanine (2023). «Challenging basic assumptions in code-switching research: new linguistic, sociolinguistic and psycholinguistic evidence», *Languages* 8 (2)-124, 2023: 1-6.

IBARRA, Orreaga (2011a). *Nafar euskaldun gazteen ahozko diskurtsoa*. Iruñea: Nafarroako Unibertsitate Publikoa.

——— (2011b). «Sobre estrategias discursivas de los jóvenes vascohablantes: causas que motivan el cambio de código», *Oihenart: Cuadernos de Lengua y Literatura* 26, 2011: 277-298.

——— (2014). «Tipología y pragmática del code-switching “vasco-castellano” en el habla informal de jóvenes bilingües», *Lapurdum: Euskal Ikerketen Aldizkaria* 18, 2014: 23-40.

——— (2020). «Hizkuntza praktikak “online”, Nafarroako Unibertsitate Publikoako ikasle euskaldunen artean», *Revista Internacional de los Estudios Vascos: RIEV* 65 (1), 2020: 34-71.

IGARTZABAL, Iñigo (2014). *Kode-alternantzia eta hizkuntza-ohiturak Gabiriako bi belaunalditan*. (HIZNET Hizkuntza Plangintza Graduondoko Amaierako Lana).

IRIONDO, Alejandra (2017). «Kode-alternantzia elebidun gazteetan: DS naha-siak», *Gogoia* 16, 2017: 25-56.

IURREBASO, Iñaki (2023). *Hizkuntza gutxituen jarraipena, ordezkapena eta indarber-ritzea neurtzeko demolinguistikazko tresna metodologikoak garatzen. Euskal Herrirako aplikazio praktikoa*. (Doktorego-tesia, UPV/EHU).

LANTTO, Hanna (2012). «Grammatical code-switching patterns of early and late Basque-Spanish bilinguals», *Sociolinguistic Studies* 6 (1), 2012: 21-43.

——— (2015). *Code-switching in Greater Bilbao. A bilingual variety of Colloquial Basque*. (Doktorego-tesia, Helsinkiko Unibertsitatea).

Eskuragarri: [<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/154646>].

——— (2016). «Conversations about code-switching: contrasting ideologies of purity and authenticity in Basque bilinguals' reactions to bilingual speech», *Multilingua* 35 (2), 2016: 137-161.

——— (2018). «New basques and code-switching: purist tendencies, social pressures», in *New speakers of minority languages*, C. Smith-Christmas, N.P. Ó Murchadha, Michael Hornsby eta Máiréad Moriarty (ed.). London: Palgrave Macmillan: 165-187.

——— (2019). «Individual entrenchment vs. community-wide conventionalization of contact features in L2 Basque speakers' individual styles», *Applied Linguistics Review* 12 (2), 2021: 207-224.

LEGARRA, Endika (2019). *Lagunekin euskaraz. Gazteen lagunarteko hizkera lantze-ko proposamen didaktikoa*. (Master Amaierako Lana, NUP/UPNA).

LERMAN, Aviva, PAZUELO, Lia, KIZNER, Lian, BORODKIN, Katy eta GORAL, Mira (2019). «Language mixing patterns in a bilingual individual with non-fluent aphasia», *Aphasiology* 33 (9), 2019: 1137-1153.

Eskuragarri: [DOI:10.1080/02687038.2018.1546821].

MAD'AROVÁ, Slávka (2020). «Use and perception of code-switching by students and instructors in the second language classroom in the US», *Onomázein: Journal of Linguistics, Philology and Translation* 48, 2020: 151-177.

Eskuragarri: [<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7510636>].

MORENO CABRERA, Juan Carlos (2015). *Errores y horrores del españolismo lingüístico. Cinco vocales para conquistar el mundo*. Iruñea: Txalaparta.

MUNARRIZ-IBARROLA, Amaia, EZEIZABARRENA, María José, ARRAZOLA, Varun D.C., PARAFITA COUTO, María del Carmen (2022). «Gender assignment strategies and L1 effects in the elicited production of mixed “Spanish-Basque” DPs», *Linguistic Approaches to Bilingualism* 12 (6), 2022: 778-815.  
Eskuragarri: [DOI: <https://doi.org/10.1075/lab.20016.mun>].

MUÑO A, Inma (2002). «Zergatik eta zertarako erabiltzen ditugu euskara eta gaztelera solasaldi berean? Kode-aldaketaren funtzio pragmatikoak», *Bat Soziolinguistika Aldizkaria* 42, 2002: 53-63.

NAFARROAKO GOBERNUA (2021). VII. Inkesta Soziolinguistikoa 2021. *Nafarroako Foru Komunitatea*.  
Eskuragarri: [[https://www.euskarabidea.es/fitxategiak/ckfinder/files/VII\\_%20Inketa%20Soziolinguistikoa\\_2021\\_NAFARROA.pdf](https://www.euskarabidea.es/fitxategiak/ckfinder/files/VII_%20Inketa%20Soziolinguistikoa_2021_NAFARROA.pdf)].

OKTAVIA, Diana eta TRISNAWATI, Winda (2020). «The code-switching and English language proficiency performed by students in learning English as a foreign language at STKIP-MB», in *7th International Conference on English Language and Teaching (ICOELT 2019)*, Advances in Social Science, Education and Humanities Research bilduma, 411. zenbakia: 334-338.

ORTEGA, Ane, AMORRORTU, Estibaliz, GOIRIGOLZARRI, Jone eta URLA, Jacqueline (2016). *Euskal hiztun berriak. Esperientziak, jarrerak eta identitateak*. Bilbo: Deustuko Unibertsitatea.

PARAFITA COUTO, María del Carmen, DEUCHAR, Margaret eta FUSSE R, Marika (2015). «How do Welsh-English bilinguals deal with conflict? Adjective-noun order resolution», in *Code-switching between structural and sociolinguistic perspectives*, G. Stell eta K. Yakpo (ed.). Berlin, München, Boston: De Gruyter: 65-84.  
Eskuragarri: [<https://doi.org/10.1515/9783110346879.65>].

PEREZ, Elixabete eta ZULAIKA, Esther (2016). «Adierazkortasun zantzuak euskal gazteen txatetan», *Gogoia* 14, 2016: 105-130.

PÉREZ GONZÁLEZ, Mikel (2022). *Kode-alternantziaren erabilera eta jarrerak «euskara-gaztelania» gazte elebidunengan*. (Master Amaierako Lana, UPV/EHU).

——— (2023a). «Kode-alternantziaren erabilera “euskara-gaztelania” gazte elebidunengan», in *V. IkerGazte. Nazioarteko ikerketa euskaraz. Kongresuko artikulubil-*



duma. *Gizarte Zientziak eta Arteak*, O. Arbelaitz Gallego, A. Latatu Núñez eta E. Perez Gaztelu (ed.). Bilbo: UEUren Argitalpen Zerbitzua: 31-52.

——— (2023b). *Euskal Herriko eta Arabako euskaldunen «euskara-gaztelania» kode-alternantziaren erabilera eta jarrera*. Arabako Foru Aldundirako txostena.

POPLACK, Shana (1980). «Sometimes I'll start a sentence in Spanish y termino en español»: toward a typology of code-switching», *Linguistics* 18, 1980: 581-616.

PORTAL MOLINERA, Ainhoa (2022). *Eremu erdalduneko gazteak eta kode-alternantzia. Arrazoiak eta pertzepzioak*. Bilbo: Deustuko Unibertsitatea. (Gradu Amaierako Lana).

RODRIGO, Irati (2020). «Euskara-gaztelania» elebidunen kode-alternantzia. *Gazteentzako euskal irratsaio baten analisia*. (Gradu Amaierako Lana, UPV/EHU).

SCHÄCHINGER TENÉS, Leila Teresa, WEINER-BÜHLER, Jessica Carolyn, VOLPIN, Letizia, GROB, Alexander, SKORUPPA, Katrin eta SEGERER, R.K. (2023). «Language proficiency predictors of code-switching behavior in dual-language-learning children», *Bilingualism: Language and Cognition* 26 (5), 2023: 1-17.  
Eskuragarri: [<https://doi.org/10.1017/S1366728923000081>].

SINNER, Carsten (2008). «Castellano y catalán en contacto: oralidad y contextos informales», *Oihenart: Cuadernos de Lengua y Literatura* (23), 2008: 521-543.

SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA (2022). *Hizkuntzen erabilerearen kale neurketa. Euskal Herria, 2021*.  
Eskuragarri: [<https://soziolinguiстика.eus/es/proiektua/hizkuntzen-erabilerearen-kale-neurketa-euskal-herria-2021-2/>].

TORRALBA-RUBINOS, Claudia M. (2023). «Egun on, señoras y señores parlamentarios». *Hizkuntzen alternantzia Eusko Legebiltzarrean*, in V. IkerGazte. *Nazioarteko ikerketa euskaraz. Kongresuko artikulu-bilduma*. *Gizarte Zientziak eta Zuzenbidea*, Olatz Arbelaitz Gallego, Ainhoa Latatu Núñez, Elixabete Perez Gaztelu (ed.). Eibar: UEUren Argitalpen Zerbitzua: 19-26.

TORREALDAI, Joan Mari (2018). *Asedio al euskera. Más allá del libro negro*. Donostia: Txertoa.

VOLTERRA, Virginia eta TAESCHNER, Traute (1978). «The acquisition and development of language by bilingual children», *Journal of Child Language* 5, 1978: 311-326.

YOW, W. Quin, TAN, Jessica S.H. eta FLYNN, Suzanne (2018). «Code-switching as a marker of linguistic competence in bilingual children», *Bilingualism: Language and Cognition* 21 (5), 2018: 1075-1090.

